

ba obrtno-nadaljevalnega šolstva je tudi pomanjkanje učil in učnih pripomočkov. Predvsem je izbira učnih knjig še pomanjkljiva in je seznam knjig za naše obrtno-nadaljevalne šole zelo pičel. Drugo zlo je pa to, da si vajenci ne nabavijo knjig, oziroma da si jih nabaviti ne morejo. — A tudi metoda (!) šepa. To kažejo najbolj pomočniške izkušnje, kjer se pokaže, da vajenci ne znajo najprej imitativnejših računov (ugovori med učiteljsvom — ker se jih celo iz pripravljanih razredov pusti k skušnjaji!) Obrtniške korporacije pritiskajo na to, da je treba vajencu vzgoje in tudi podpirati učitelja. Želeli pa je, da se dobi tudi večji stik med učiteljsvom in obrtništvom. Imamo obrtne zadruge na deželi. Zakaj bi se učiteljsvo ne posvetilo tudi tem? Tam bi spoznal obrtnika in bi vedel, kaj je potreba podati že vajencu, da bo obrtnik popolnejši.

Med predloge naj se sprejme zahteva, da prevzame država vsaj honorarje, prostore in drugo občine, ker zadruge imajo že itak predpisane zneske in je težko iti višje; obrtniki naj sprejme le vaje, ki so absolutno osnovno šolo; strokovno izobrazbo učiteljsva je izpopolniti s tečajem in staviti zahtevo, da se namesto take predvsem moške učne osebe v krajih, kjer so obrtno-nadaljevalne šole; preskrbeti je učne knjige in skrbeti tudi za večji stik med učiteljsvom, mojstri in vajenci.

Nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol g. prof. Presl se je dotaknil predvsem bolj notranjih vprašanj. Cilj ankete je diskusija in smernice. Opisal je vse tipe strokovnega šolstva v državi, predvsem glavne tri tipe, namen poedinih šol in predpogoje za vstop v posamezne šole. Od nadaljevalnih šol so splošne obrtno-nadaljevalne šole in strokovne nadaljevalne šole. Iz obrtno-nadaljevalnih šol je izpopolnitev strokovno nadaljevalno šolstvo. Obrtni red predpisuje obrtno nadaljevalno šolo za teoretično izobrazbo vajencu, mojstru pa skrb za praktično. Tudi trgovska izobrazba (merkantilna) je pri današnjem konkurenčnem boju potrebna poleg praktične, posebno pa risarska spretnost. To posebno opravičuje zahtevo po obrtno-nadaljevalnih šolah. Za ustanovitev teh šol naj skrbijo v posameznih krajih predvsem obrtniki sami s pomočjo osnovnošolskega učiteljsva. V tem oziru so se razmere znatno izboljšale, ker so se pričeli obrtniki že sami zavedati potrebe obrtno-nadaljevalnega šolstva in ni potreba več vladnega pritiska za to. Vendar nam statistika kaže tudi neko nevarnost za obrtništvo. Za obrtništvo in vajeništvo predvsem grozi resna kriza. Vajeniškega naraščaja je v Sloveniji nad 10.000. To znači neizprosno borbo za obstanek in konkurenčni boj. Le izvežban obrtnik bo napredoval, ki bo znal konkurirati z boljšim blagom in tudi svoje blago na podlagi pridobljene izobrazbe spraviti na trg. Slabo izobražen naraščaj bo le služil kot navaden delavec ali šušmar v svoji stroki.

Učni načrt ni kriv sedanjih neuspehov. Ideal morajo biti strokovne nadaljevalne šole, kjer se bodo skupno v raz-

redih učile sorodne stroke ali pa ena stroka v obrtno-nadaljevalni šoli. Vsaj v mestih naj se pretvorijo v strokovne nadaljevalne šole. Prireditelj je tudi obrtniki, ki se usposobijo za poučevanje. Obnoviti je treba tečaje za izobrazbo učiteljev za obrtno-nadaljevalne šole, pa točnega dela po učnem načrtu. Naš učni načrt ni vzrok nedostatkov, ampak tečaje za učitelje, ki ga bodo izvajali, je treba in reorganizacije občin obrtno-nadaljevalnih šol ter njih izpopolnitev. Zvišati je treba število tedenskih ur, prireditelj strokovnjake. Otvoriti bi bilo delavnice, vsaj v Ljubljani in Mariboru otvoriti večjo delavnico. Učni načrt je iz leta 1908.

Glede uprave bi bilo potreba pripomniti, da bi bilo potreba posebnega zakona tudi za obrtno-nadaljevalne šole, kakor ga imajo druge države.

Druge nujne zahteve so se že povdarjale, t. j. reorganizacija potom zakona, zvišanje postavk v budžetu vsaj za dve tretjini vzdrž. po državi, strokovni tečaji za učiteljsvo, dijete za nadzornike, kritje stroškov za učne pripomočke, namestitve definitivnih učiteljev, ki so strokovno podkovani vsaj v Ljubljani in Mariboru.

Gerent ljubljanske občine tov. Likozar opozarja, da je mnogo krivde na neuspehih tudi na zanikanih mojstrih, ki jih je tudi najti. Po učencu se čisto spozna tudi mojstra. Pri takih je obisk nereden posebno v delavnikih, ker jih mojstri pridržijo za delo doma. Naznanjen so vselej, a v šoli so le po trikrat. Takemu mojstru naj se vzame pravica do vajenca, če ga ne pošlje v šolo. Mnogo krivde pa nosijo tudi komisije, ker sprejmejo vajence k izpitu, če izstopi iz drugega letnika ali še prej. Predpogoj za izpit bi morala biti dovršena obrtno-nadaljevalna šola.

Tov. Mlakar je podpiral prejšnja izvajanja in dalje krivdo za slabo predizobrazbo tudi na vojne razmere, posebno ker je bil naraščaj preveč prepričan le ženski vzgoji, t. j. učiteljicam, ki nimajo posebno za moško deco one potrebne trde roke, kakor učitelji.

Ravnatelj Serajnik je kritikoval Zveze obrtnih zadrug, da oprostijo vajence od pouka, ne da bi o tem obvestile šole. »Mojstre v šole«, ta klic se v praksi ni obnesel, ker mojstri preveč ignorirajo učni načrt in je pouk nepopoln. Velika napaka je tudi v tem, da imajo mojstri preveč vajencev, a nič pomočnikov, kako naj potem vzgajajo vajence?!

Tov. Legat se zavzema za enotno predizobrazbo vajencev. Finančno vprašanje naj rešijo oni, ki so za to poklicani. Vajenec naj ne bo mojstru za hlapca in domača dela, ampak naj se uporablja le pri delih, ki ga teoretično in praktično izobrazujejo za stroko. Zahteva naj se najmanj 5 razredov za vstop v obrtno-nadaljevalno šolo. Stik z obrtnikom naj obstaja tudi v tem, da se pride obrtnik informirati v šolo, kaj je v vajencem; v to svrhu so tudi kontrolne knjižice, ki jim naj obrtniki posvetijo več pozornosti.

Tov. Repovš je stavil resolucijo obstoječo iz 10 predlogov, ki so med drugim zahtevali: izvedba čl. 12. o. z., brez spričevala naj se ne pripušča k izkušnji, obrtne zadruge naj 14 dni prej predložijo seznam, šolski obisk 3 leta, šolsko leto 8 mesecev, za najvišji razred ekskurzije, šolske knjižnice, tečaji za učiteljsvo, razredništvo se šteje za eno uro, šolski zdravniki naj redno pregledajo vajence, pristojbine za učila naj se plačujejo letno in ne potem učiteljsva, znesek za učne knjige.

G. dr. Prettnar opozarja, da so tudi naša učiteljsva pomanjkljiva in enostrana. Učiteljsvo vzgajajo za delovanje učiteljsva med kmetijskimi sloji, nima pa potrebnih predmetov za delovanje učiteljsva v prid obrtnih in trgovskih slojev. Posebno smer za delovanje v trg. in obrt. zadrugah se premalo upošteva in se daje učiteljsvu premalo podlage v merkantilnih predmetih. Učiteljsvo si mora vse to šele samo pridobiti, zato ne more dovolj povdarjati potrebo državne pomoči v tem oziru z stvarjanjem raznih tečajev za učiteljsvo. Preveliko je tudi število učencev v posameznih razredih in so težki uspehi.

Predsednik obrtne zveze gosp. E. Franchetti je na to stavil predlog, naj se izvoli anketa, ki bo sestavila resolucijo iz vseh stavljenih predlogov, ki se odpošlje merodajnim krogom.

Oglašili so se na to še k besedi razni govorniki, med njimi zbornični svet-

nik g. Zdravec, ki je povdarjal posebno praktične izlete z vajenci, razstave v sporazumu z obrtnim društvom, prireditve iger v prid obrtno-nadaljevalnim šolam in posebno navajanje naraščaja v Sokolska društva, ki mu dajo tudi telesne, narodne, etične in družabne vzgoje, ki jo potrebuje.

Zastopnik iz Prekmurja je priporočal sestavo posebne čitanke za pripravljane razrede, uvedbo vsaj ene ure za srbohrvaščino. Uvaževanja vredni so bili tudi opomini, naj se v predizobraz-

bo ne zapre poti ročno sposobnemu, a duševno ne tako sposobnemu, da pride do eksistence, ker bo morda dober obrtnik in ravno tako vreden član človeške družbe. V preiskovalne preizkusne komisije za pomočnike naj pride tudi zastopnik obrtno-nadaljevalne šole.

Vsekakor je prirediteljem čestitati na uspehih vsestransko — zanimanje je tu, treba le še nadaljnega dela in nemajne volje in zmaga ideje, ki je v delo poglajala pri korenini, je osigurana!

—k.

Kongres udruženja profesorjev v Skoplju.

VI. kongres Udruženja profesorjev v Skoplju je sprejel soglasno sledeče sklepe in poziva glavno upravo, naj se z vso energijo zavzame za njihovo udeležitev:

1. Predložiti naj se čim prej zakon o srednjih šolah za celo kraljevino.

2. Ako zakon ne bi bil kmalu predložen, naj se po možnosti v proračunu za prihodnje leto ali v zakonu o dvanaestih izenači rok službe učnim močem na Hrvatskem z rokom službe učnih moči na srednjih šolah ostalih pokrajin.

3. Razpored učnih moči naj se konča pred pričetkom šolskega leta ter naj pri razmeščanju kakor tudi v vseh osebnih vprašanjih posameznih učnih moči odločajo samo interesi šole in pouka ter stvarne potrebe učnih moči, nikakor pa ne razlogi postranskega značaja. Premeščanja med šolskim letom naj se opuste.

4. Vse strokovne šole naj se podrede ministrstvu prosvete, pri katerem naj se ustanove strokovna oddeljenja.

5. V pokrajinah, kjer se zahteva za vstop v prvi razred učiteljskega posebn sprejemni izpit, naj isti odpade, ako so dijaki izvršili nižjo gimnazijo z nižjim tečajnim izpitom.

6. Glavna uprava naj ukrene vse potrebno glede izplačila nadur.

7. Pospeši naj se izvedba izenačenja pravopisa in šolske in naučne terminolo-

gije v vsej državi, in sicer s pomočjo najbolj priznanih filoloških avtoritet med Srbi in Hrvati ter s pomočjo priznanih strokovnjakov srednjih in visokih šol.

8. Vprašanje ženskega dela naj bo sestavni del vprašanja ročnega dela sploh, ki naj se izvede tudi v srednjih šolah, toda samo s strokovnimi močmi.

9. Država naj poskrbi za čim hitrejšo izgradnjo potrebnih novih šolskih zgradb.

10. Vsemučnim močem srednjih šol, na katere se more nanašati zakon, naj se prizna pravica na 10% plače, ker se že priznava gotovim uradniškim kategorijam.

11. Proforski poklic naj se vzdrži na dostojni višini in naj se kvalifikacije ne zmanjšujejo.

12. Ob priliki izdelave učnega načrta in programa za srednje šole naj se izdela nov tip, ki bi odgovarjal splošnim razmeram vsega naroda.

13. V prosvetnem svetu in v vseh komisijah, ki se bavijo s šolskimi vprašanji, naj bodo zastopane tudi ženske učne moči.

14. Glavna uprava naj poskrbi, da bo v bodoče letno poročilo z dnevnim redom pravočasno dostavljeno vsem pododborom, najkasneje 10 dni pred kongresom.

Poziv vsem tovarišicam!

Splošno žensko društvo v Ljubljani namerava prirediti razstavo o vsem tem, kar je slovenska žena kdaj ustvarila. Naprosilo je društvo slovenskih učiteljic k sodelovanju. Na svojem običnem zboru je društvo slovenskih učiteljic sklenilo prispevati s statistiko o delovanju vseh učiteljic naših krajev.

Društvo sloven. učiteljic pozivlja tedaj vse učiteljice k sodelovanju k temu važnemu, o kulturnem delovanju slov. učiteljic pričajočem delu.

V vsakem kraju naj tovarišice izdelajo statistiko dotičnega kraja po sledečih točkah:

1. Ime prve učiteljice v dotičnem kraju in kdaj je prišla.
2. Imena vseh učiteljic, ki so delovale v dotičnem kraju (če mogoče čas).
3. Šolsko delo.
4. Izvenšolsko delo.
5. Sledovi vzgoje.
6. Literarno delo.

Učiteljski pravnik.

—Š Vazne razsodbe državnega sveta so prejeli nekateri v zadnjem času. Razsodbe se tičejo prevoda po novem uradniškem zakonu, zato niso važne samo za dotičnike, ampak za vse. Zaradi tega poziva uredništvo, da dotičniki pošljejo uredništvu prepise teh razsodb, ker jih uredništvo nujno potrebuje za informacijo članom v enakih slučajih in v eventualno objavo — seveda brez imen.

—Š Kdo plača koleke, če se izgubi izkaz? Učenka 4. razreda je ukradla iz zaprte omare vseh 46 izkazov o šolskem napredku in jih uničila. Na tozadevno vprašanje je odgovorilo srezko poglavarstvo na podlagi tozadevnih podatkov finančne delegacije kot sledi. Poročam namreč v informacijo drugim upraviteljsvom, če bi se kje primeril tak ali podoben slučaj. — »Kolikor so bili izkazi o učnem uspehu učencev na osnovni šoli strankam že izdani in šolskemu vodstvu vrnjeni, je duplikate v smislu člena 201. taksnega in pristojbinskega pravilnika opremiti s kolki v istem številu, na istem mestu in v istem iznosu, kakor uničene izvornike. — Da so bili izvorniki pred ponovno izročitvijo pri šolskem vodstvu iz omare vzeti in požgani, je za kolekovno obveznost tako v objektivni kakor v subjektivni smeri načelno brez pomena; odločilno bi moglo biti kvečje-

Vse te podatke je treba odposlati najkasneje do konca šolskega leta poverjenicam dotičnega kraja.

Poverjenice:

Okraj Ljubljana okolica: Buković Milka, St. Vid.

Okraj Kranj: Miklavčič Janja, Kranj.

Okraj Kamnik: Rupnik Marija, Kamnik.

Okraj Radovljica: Petrovič Mara, Bled.

Okraj Krško: Zirer-Vanič Pavla, Krško.

Okraj Novo mesto: Klemenčič Lina, Novo mesto.

Okraj Črnomelj: Bavdek Poldka, Vinica.

Okraj Kočevje: Zupanec Stanislava, Dolenja vas.

Okraj Logatec: Goli Ana, Dolenji Logatec.

Okraj Laško: Lunder Hermína, Hrastrnik.

Okraj Brežice: Frelj Vida, Brežice.

Odbor društva slov. učiteljic.

mu vprašanje, kdo ima takso za potrebne duplikate končno vtrpeti. To vprašanje je pa zgolj civilnopravnega značaja; stranki je namreč pripušeno, zahtevati civilnopravnim potem povračilo takse, katero mora položiti za ugotovitev duplikatov od onega, po čegar krivdi so bili uničeni kolekovani izvorniki. Jeli treba izstavljeni strankam duplikate vseh posameznih, že v izvorniku priobčenih šolskih izkazov, mora delegacija pripustiti tamošnji kompetentni presoji. — Kolikor dotični izkazi strankam sploh še niso bili izdani, ampak so bili uničeni tekom interno-uradne manipulacije še pred prvotno izdajo, pa ne gre za duplikate, marveč za ponovno izgotovitev izvornikov, za katere se od strank ne more vnovič zahtevati kolikov, če so jih že pred uničbo izkazov pravilno poravnale. Ako so bili na takih izkazih položeni kolki že nalepljeni in z njimi vred uničeni, jih mora za ponovno izgotovitev izkazov pač šolsko vodstvo samo oskrbeti; njemu pa pristoji potem seveda istotako civilnopravni regres proti osebi, ki je zakrivila uničenje prvotnih, že kolkovanih, toda še ne izdanih odpravkov. — Ako služijo dotični izkazi zgolj interno uradnim namenom in se strankam sploh ne izdajajo, niso predmet taksi niti kot izvorniki niti kot duplikati.

so nato štirje učitelji dvignili z zvončki in venci okrašeno krsto, da jo poneso do groba.

Bolestno je zašumljalo v lipi nad grobovoma; zdelo se mi je, da se veje z mladimi poganjki upogibajo, da zasepeta boginja Vesna skozi nje blagi deklici poslednji pozdrav...

Krsta se je pogreznila. Iz globine srca so zapeli pevci njeno najljubšo pesem, ki jo je tolikokrat pevala, prekrasno narodno melodijo:

»Kaj ti je deklica,
da si tak žalostna?«

Zadnji pozdrav...

Votlo je zabobnela zemlja nad krsto. Sladko uživaj pokoj! Prihajajoča Vesna naj Ti troši na gomilo cvetja, cvetja, ki ga sama nisi dočakala!

V misli zatopljeni smo se vračali s pokopališča. Nad Ribnico so le bdele težke sanje... Ali jo naj pomilujemo, ubogo Asto, ali jo naj občudujemo? Vem le eno: »obsojali je ne bomo«.

Blag Ti spomin, draga tovarišica!

V imenu nas vseh tovarišev se iskreno zahvaljujem g. tov. Vittori, ki je kljub slabemu vremenu in skrajno grdi poti prihitela kot zastopnica učiteljsva Sv. Marije sem gori, da spremilja pokojno Asto na zadnji poti, ter pevcem Pogreba se je udeležilo precej ljudi, kar je znamenje blagih sočustvujočih src.

Svojimir.